

Iisaa (Iyyasuus)-Guduunfaa

Description

Rabbi hin dhalle, hin dhalanne, Tokkicha fakkaataa hin qabneef faaruu fi galanni hundi Isaaf haa taâ€™TMu. Waaâ€™TMee Iisaa (Iyyasuus) nageenyi isarratti haa jiraatu kutaalee sadii jalatti qoodun ilaalaa turreera. Waaâ€™TMee isaa ilaalchisee dhugaan maal akka taâ€™TMe hubanne jirra. Namni dhugaa kana hubatuun qajeete lubbuma ofii fayyada. Namni dhugaa kana irraa goruun jallate lubbuma ofi miidha.

Qurâ€™TMaanni waaâ€™TMee Iisaa (Iyyasuus) ilaalchise haala namaaf galuu fi ifa taâ€™TMeen ibsa. Wanti nama dhumaasu Qurâ€™TMaana keessatti hin argamu. Garuu faallaa kanaa, kitaaba Kiristaanaa keessatti waaâ€™TMee Iisaa ilaalchise wantoonni nama dhamaasan baayâ€™TMetu jiru. Takkaa gooftadha jedha, takkaa immoo ilma gooftaati jedha, takkaa immoo nabiyyiidha jedha, takkaa immoo gooftota sadan keessaa isa tokko jedha, takkaa immoo cubbuu keenyaf jedhee duâ€™TMe jedhu. Namni kanniin keessaa kamiin filatee qabachuu dandaâ€™TMaa? Dhugumatti kuni dhamaâ€™TMiinsa guddaadha. Hundeen kanaa inni guddaan namoota kitaaba kana barreessaa tureedha.

Kutaa darbe keessatti, yeroo jalqabaatiif, â€œIyyasuus ilma waaqayyootiâ€ kan jedhe, Phaawulos akka taâ€™TMe macaafa qulqulluu irraa ilaalle turre. Achi booda yaanni kuni hanga buâ€™TMuura amanti taâ€™TMu gahuutti namtichi kuni yaada kana babalâ€™TMisuu fi facaasu itti fufe. Namoonni isa booda dhufanis yaada isaa kana fi kan biroo itti dabaluun kitaaba barreessan. Kitaabni kunis Rabbiin biraa kan buâ€™TMeedha jedhan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa adeemsa isaanii kana akkana jechuun ibsa:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ يَكْتُبُوْنَ الْكِتٰبَ بِاَيْدِيْهِمْ ثُمَّ يَقُوْلُوْنَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوْا
ثَمٰنًا قَلِيْلًا فَوَيْلٌ لّٰهُم مِّمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيْهِمْ وَوَيْلٌ لّٰهُم مِّمَّا يَكْسِبُوْنَ ﴿٧٩﴾

â€œWarra kitaaba harka isaaniitiin barreessanii ergasii gatii xiqqaa ittiin bitachuuf â€œKuni Rabbiin biraayiâ€ jedhaniif ee badii isaanii! Waan harki isaanii barreessiteef jecha ee badii isaanii! Ammas waan isaan carraaqataniif jecha ee badii isaanii!â€ Suuratu Al-Baqarah 2:79

Arabni jecha â€œwaylâ€ jedhu nama baditti kufeef itti fayyadamti. Haaluma wal fakkaatun Afaan Oromoo keessatti, nama badiin itti dhufuu heduu ykn baditti kufe, â€œEe badii keeâ€ jedhamaan. Kana jechuun baditti kufte, adabbiin cimaan sitti buâ€™TMe jechuu isaati. Warroonni kitaaba harka ofiitiin barreessanii ergasii gatii xiqqaa ittiin bitachuuf â€œKuni Rabbiin biraayiâ€ jedhan adabbiin cimaan isaanitti buâ€™TMa. Gatiin xiqqaan kuni addunyaa badduu tana. Qabeenya walitti sassabuuf kijibaan kitaaba katabuun kuni Rabbiin irraayyi ummataa jedhu. Kanaafu, namoonni kunniin karaa lamaan ummata gowwoomsanii fi miidhanii jiru. Iffaa- Amanti isaanii sobaan walitti makuun ummata dhamaasu. 2ffaa-qabeenya isaanii sobaan nyaachu. Kanaafi itti aanse ni jedha: â€œWaan harki isaanii barreessiteef jecha ee badii isaanii!â€ kana jechuun kijiba, jallinnaa fi dhugaa micciruu kitaaba

keessatti harka isaanitiin barreessaniif ee badii isaanii. â€œIyyasuus gooftadha ykn ilma gooftaatiâ€ kijiba isaan kitaaba keessatti barreessaniidha. Sababa kanaan ummata gowwoomsu. Kanas kan godhaniif addunyaa badduu tana argachuufi. **â€œAmmas waan isaan carraaqataniif jecha ee badii isaaniiâ€** Kana jechuun qabeenya argatan saniif ee badii isaanii. Hiikni biraa, sababa harka isaanitiin kijiba barreessun cubbuu/dilii hojjataniif ee badii isaanii!

Kanaafu, namoonni kijiba harka isaanitiin katabuun qabeenya ykn beekkamti argachuuf â€œKuni Rabbiin biraayyiâ€ jedhan, adabbii cimaatu isaaniiif jira. Badiin isaan hojjatan keessaa gurguddaan: Iffaa-Rabbiin irratti kijibuu, 2ffaa-ummata karaa qajeelaa fi ifaa irraa jallisuun dukkanaa fi dhamaâ€iinsatti oofu. 3ffaa- Qabeenya namootaa haqa malee nyaachu.

Namni sammuu qabu kijiba isaan uumaniin gowwoomu hin qabu. Sammuu isaa keessatti yaadu dandaâ€ma. â€œIyyasuus akkamitti gooftaa taâ€ma, kan dhalate taâ€me osoo jiruu? Wanti dhalatu wanta uumamudha. Kanaafu uumaa isa barbaachisa? Dubbiin yoo akkana taâ€me akkamitti Iyyasuus Gooftaa waa uumuu taâ€muu dandaâ€ma? Ammas Iisaan of jabeessuf ni nyaata ni dhuga. Rabbiin qulqullaaâ€me immoo ni nyaachisaa malee hin nyaatu, ni obaasaa malee hin dhugu? Kanaafu, akkamitti Iisaan gooftaa taâ€ma? Akkasumas, namni yommuu nyaatu fi dhugu xuriin akka fincaanii fi sagaraa isa irraa baha. Kanaafu, namni â€œIyyasuus gooftaadhaâ€yommuu jedhu, â€œGooftaan ni nyaata ni dhuga ergasii xuriin isarraa bahaâ€ jechuu isaati. Rabbiin hanqinna kana hundarraa qulqullaaâ€me, oltaâ€me. â€ jedhee yaadu qaba.

Ammas, â€œIyyasuus akkamitti ilma Rabbii taâ€ma? Rabbiin Qulqullaaâ€man oltaâ€me Dureessa Tokkicha fakkaata wayitu hin qabneedha. Ilmi yoo dhalate abbaa fakkaata. Kanaafu, â€œRabbiin ilma qabaâ€ jechuun â€œInni fakkaataa qabaâ€ jechuudha. Rabbiin kanarraa qulqullaaâ€me oltaâ€me. Ammas ilmi kan barbaachisuuf akka nama gargaaru fi sanyiin namaa itti fuftuufi. Rabbiin Qulqullaaâ€man oltaâ€me gargaarsa wanta jedhamu hin barbaadu, wanta hundaa irratti dandaâ€maadha. Yeroo hundaa jiraataadha. Kanaafu, Inni waan hundaa irraa Dureessaa fi Of gahaa taâ€mee osoo jiru maaliif ilmatti hajama?â€

Namni kanniin deddeebisee yoo of gaafatee, wanti kitaaba (macaafa) isaanii keessatti barraaâ€me soba taâ€muu takkaan hubata. Kijiba kanniin kan barreesse namoota fedhii ofii hordofuun ummata gowwoomsaniidha. Kanaafi, Rabbiin qulqullaaâ€man oltaâ€me akkana jechuun Yahuudotaa fi Kiristaanota akeekachiisa:

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ﴾

â€œJedhi, â€œYaa warra kitaabaa! Amantii keessan keessatti dhugaan ala daangaa hin darbinaa. Fedhii ummata duraan jallatani darbanii, namoota hedduu jallisanii fi karaa qajeelaa irraa jallatani hin hordofinaa.â€ Suura Al-Maaâ€ida 5:77

Kiristaanonni â€œIisaan gooftaadha ykn ilma gooftaatiâ€jechuun isaanii dhugaan ala daangaa darbuudha. Kanaafi, Rabbiin waaâ€™Iisaa ilaalchisee dhugaan ala soba hordofuun daangaa hin darbinaa isaaniin jedha. Sababni isaan dhugaa irraa jallachuun soba itti hordofan, hoggantoota duraan darban hordofuu isaaniti. Akkuma kutaa darbe keessatti jenne, yeroo jalqabaatiif Iisaan ilma gooftaati kan jedhe Phaawulos. Achi boodas warri dhufan Iyyasuus gooftaa gabbaramu jedhan. Kuni hundi fedhii lubbuu hordofuudha malee wanta ragaa qabu miti. Kanaafi, ummata Kiristaanaa hoggantoota fedhii lubbuu hordofuun namoota jallisan akka hin hordofne Rabbiin ni akeekachisa. Hoggantoonni fedhii lubbuu hordofan kunniin â€œIyyasuus Gooftaadha ykn ilma Gooftaatiâ€jechuun namoota itti waamu. Haala kanaan, namoota kanniinis ni jallisuu, ofiifillee ni jallatu. Kanaafu, namoota jallatan hordofuun baditti malee wanta biraatti nama geessu dandaâ€™Maa?

Iisaan (aleyh salaam) Rabbi Tokkicha akka gabbaran namoota waama ture. â€œAni Rabbi ykn ilma Rabbiitiâ€jechuun gonkumaa namoota hin waamne. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™Maalaa ni jedha:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ
يَبْنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾

â€œWarroonni â€™Rabbiin Masiih ilma Mariyamâ€™ jedhan dhugumatti kafaranii jiru. Masihiis ni jedhe, â€™Yaa ilmaan Israaâ€™il! Rabbi Gooftaa kiyaa fi Gooftaa keessan taâ€™Me gabbaraa. Dhugumatti namni Rabbitti waa qindeesse Rabbiin isarratti Jannata haraama (dhowwaa) taasiseera. Teessoon isaas ibidda. Miidhaa raawwattootafis tumsitoonni hin jiran.â€™ Suuraa Al-Maaâ€™ida 5:72

Rabbiitti waa qindeessuun (shirkiin) bifa adda addaa qaba. Isaan keessaa, wanta uumame (makhluuqa) akka Uumaatti ilaalun kadhachuu, isaaf of gadi qabu fi kkf hojjachuudha. Kanaafu, namoonni Iisaan Gooftaadha jedhan Rabbitti waa qindeessanii jiru. Namni Rabbitti waa qindeesse immoo gonkumaa Jannata hin seenu. **Teessoon isaa ibidda.** Kanarraa Rabbiin nu haa tiiksu.

Kiristaanonni jecha sobaa â€œIyyasuus gooftaadha ykn ilma gooftaatiâ€jedhu kanarraa deebiâ€™muun Rabbiitti amananii Isa qofaaf yoo sagadan, kadhatanii fi of gadi qaban, jireenya tana keessatti gammachuu argatu, adabbii ibiddaa waadaa galame irraas ni baraaramu.

Kiristaanota waliin Falmuu

Namni nama karaa irraa bahe karatti akka deebiâ€™uuf isa walin falmuu barbaadu ulaagaalee kanniin guutuu qaba. 1ffaa- Beekumsa ittiin falmu qabaachu, 2ffaa- Dubbii fi tooftaa hundarra gaarii taâ€™Me fayyadamuu 3ffaa- kaayyoon itti falmuuf haqa nama saniif ibsuuf qofa taâ€™uu.

Rabbiin Qurâ€™Maana keessatti ni jedha:

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾

â€œAbbooti kitaabaa waan gaarii taâ€™teen malee hin falminaa, isaan keessaa warra zaalimota taâ€™man maleeâ€ (Suuratu Al-Ankabuut 29:46)

Abdurahmaan Saâ€™diyyi Aayah tana ilaalchise ni jedha: Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa namni falmu sunii beekumsa yoo hin qabaatin ykn buâ€™uura gammachisaa irratti yoo hin taâ€™min, abbooti kitaabaa waliin falmuu irraa ni dhoowwa. Wanta irra gaarii taaten malee akka isaan waliin hin falmine. Wanti irra gaariin kunis, amala gaarii, mararfannaa, dubbii laaffisuu, karaa hundarra gabaabaa taâ€™teen gara haqaa waamu fi haqa kana miidhagsuu, soba irraa deebisuu fi fashaleessudha. Niyyaan isaaniin falmuu mormu, mooâ€™achuu fi olâ€™aantummaa qofaaf osoo hin taâ€™min, haqa ibsuu fi namoota qajeelchuf taâ€™muu qaba. Garuu warroota kitaabaa keessaa nama zaalima taâ€™me waliin mormuun faayda hin qabu. Namni kuni nama yaanni isaa haqa fudhachuuf osoo hin taâ€™min namoota dallansuu fi isaan mooâ€™achuuf qofa kan falmuudha. Nama akkanaa waliin falmuun faayda hin qabu. â€Tafsiir Saâ€™idiyy-fuula 742

Kanaafu, Kiristaanota waliin yommuu falman of eeggannoo guddaa barbaachisa. Baaxila (soba) isaaniin deeggaruuf Qurâ€™aana irraa keeyyata muraasa namatti fidu. Ina kunoo Qurâ€™aanni akkana jedha jechuun nama dhamaasu. Garuu sobni isaan irra jirani fi keeyyanni Qurâ€™aanaa waliif faalladha. Sababni isaas, haqaa fi sobni gonkumaa waliitti galuu hin dandaâ€™man. Kanaafi, Qurâ€™aana irraa aayah (keeyyata) muraasa fudhachuun hiika isaa jallisuu barbaadu. Dhugaa fi soba walitti maku. Kana ilaalchisee Rabbiin ni jedha:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْفُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

٧١

â€œYaa abbooti kitaabaa (Kiristaanota fi Yahuudota)! Maaliif dhugaa sobaan walitti maktanii osoo beektanuu dhugaa dhoksituu?â€ (Suuratu Aali-Imraan 3:71)

Aayah tanarraa akkuma hubannu Aalimoonni (hayyoonni amantii) karaa lamaan namoota jallinnatti dabarsu. **1ffaa-dhugaa fi soba walitti maku.** Hayyoonni amantii dhugaa fi sobaa yoo addaan hin baasin hawaasni dhamaâ€™muun jallinna keessatti kufa. **2ffaaâ€™“dhugaa dhoksuâ€™“** hayyoonni dhugaa isaan bira jiru yoo dhoksan namoonni dhugaa barbaadan akkamitti karaa qajeelatti qajeelu?

Kanaafu, dhugaa fi soba walitti makuun Peenxen ykn namni kiristaanaa yoo namatti fide, filannoo lamatu jira:

1ffaaâ€™“ beekumsa ittiin falman yoo qabaatan, falmuun soba san harkaa fashaleessu. Beekumsa qabaatani garuu yoo tooftaa falmii hin beekin, odiyoo/vidiyoo fi barreefamoota gargaraa mata duree saniin wal qabatan isaaniif dabarsu.

2ffaaâ€™“ beekumsa yoo hin qabaatin, isaan irraa garagaluu fi fagaachu. Taaâ€™mu baannan, sobni isaan

namatti fidan dhugaa fakkaachun dukkanaa fi jallinna keessatti kufan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalamaa ni jedha:

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ

â€™Yaa warra amantan! Yoo garee warra kitaabni kennameef irraa taâ€™maniif ajajamtan, erga amantanii booda gara kufritti isin deebisu.â€™ Suuratu Aali-imraan 3:100

Waaâ€™mee nabiyyi kabajamaa Iisaa (nageenyi isarratti haa jiraatu) ilaalchise ammaaf asirratti xumurra. In sha Allah gara fuunduraatti yoo Rabbiin umrii nu dheeresse, balâ€™minnaan ni ilaalla. Wa Aakhiru daawâ€™aana anilhamdulillah Rabbil aalamin.

Kitaabban wabii:

Tafsiir Saâ€™miyyi, Tafsiir Ibn kasiir, Tafsiir Zaadil Masiir-Ibn Al-Jawzi

Date Created

April 28, 2019

Author

admin